

здійснюватиме іпотечні операції з землею, сприятиме формуванню ринку земель сільськогосподарського призначення, координуватиме діяльність всіх учасників інвестиційного процесу. В аграрному секторі необхідно посилити систему страхового захисту товаровиробників. Потребують збільшення бюджетної підтримки ключові, найбільш важливі напрями розвитку сільськогосподарського виробництва. Податкова система повинна бути націленою на максимальне спрощення податкових відносин і забезпечення оптимального податкового навантаження на товаровиробника.

Чітке фінансово-кредитне забезпечення аграрного сектора дозволить сформувати інноваційну модель сільськогосподарського виробництва, забезпечити конкурентоспроможність продукції та продовольчу безпеку країни.

ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОФОРМУВАНЬ

***Стецюк П.А., д.е.н.,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»***

Курс України на міжнародну економічну інтеграцію актуалізував проблему формування і розвитку конкурентоздатного аграрного виробництва на принципово новій – інноваційній основі. Його гострота і актуальність обумовлені тим, що в процесі ринкових трансформацій в аграрній сфері економіки сталося істотне кількісне та якісне скорочення усіх елементів ресурсної бази підприємств цієї сфери. Після тривалої структурної і економічної кризи не вдалося повністю компенсувати ці негативні наслідки. Такий стан аграрного сектора, політичне визнання необхідності його розвитку на основі інноваційної моделі визначають необхідність формування нового наукового базису системи фінансового забезпечення реалізації цього завдання.

Згідно даних офіційної статистики в 2010 р. в Україні створенням та використанням передових виробничих технологій і раціоналізаторських пропозицій займалися 1694 підприємства, серед них лише 4 сільськогосподарські підприємства. Якщо в цілому по економіці в цей рік було використано 9343 передових виробничих технологій, то в сільському господарстві тільки вісім. Підприємствами

галузі в 2010 р. створено три передові виробничі технології (із загального числа 376). Усі вони є новими лише для України, тобто мають відповідні аналоги за межами держави. На ці нові технології було отримано 14 охоронних документів, у тому числі 6 патентів на винахід, 7 – на корисну модель, 1 – на промисловий зразок. Серед них 3 технології мають патентну чистоту в інших країнах. Середній вік передових виробничих технологій, які використовувалися сільськогосподарськими підприємствами в 2010 р., досягав 7,3 року. Ця коротка характеристика свідчить про високий рівень інноваційної пасивності сільськогосподарських підприємств України та необхідності її кардинальної активізації. Вирішення цього питання, на нашу думку, базується на використанні комплексного підходу і врахуванні соціальних, політичних, організаційних та економічних аспектів.

Початковим етапом в інноваційному процесі є створення нових продуктів. Нині науково-технічною діяльністю, орієнтованою на аграрне виробництво, займаються переважно науково-дослідні установи системи Національної академії аграрних наук України та вищі учбові заклади, які підпорядковані Міністерству аграрної політики та продовольства України. Сьогодні головним джерелом фінансування науково-технічної діяльності в АПК України є кошти державного бюджету, на долю яких припадає понад двох третіх його загального об'єму. При цьому питома вага цього джерела в загальних обсягах фінансування зростає, тоді як власні кошти і кошти замовників мають тенденцію до зниження.

В цілому по економіці України помітна позитивна тенденція росту обсягів фінансування наукових і науково-технічних робіт за рахунок коштів державного бюджету та інших джерел. Якщо в 2000 р. на ці цілі було витрачено 2,0 млрд. грн., то в 2010 р. – 9,0 млрд. грн., або в 4,4 рази більше. При цьому на фінансування аграрної науки виділяється лише 6,6-7,6 %. Очевидно, що таке місце аграрної науки в загальному фінансуванні не відповідає ні сучасному стану матеріально-технічної бази аграрного виробництва, ні завданням його перспективного розвитку. Поки що немає достатніх підстав для прогнозування істотних позитивних змін в цій сфері.

Одним із важливих каналів використання інноваційної продукції є іноземне інвестування. У розвиток підприємств сільського господарства, мисливства, лісового господарства станом на 1 січня 2011 р. вкладено 833,7 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій

(наростаючим підсумком з початку інвестування), що становить лише 1,9% загального обсягу іноземних інвестицій в Україну. Приріст іноземного капіталу з урахуванням його переоцінки, втрат і курсової різниці, за 2010 р. склав лише 40,7 млн. дол. США. Це свідчить про низький рівень зацікавленості іноземних інвесторів здійснювати вкладення.

Проблема інноваційного розвитку на макрорівні пов'язана з низьким фінансовим потенціалом багатьох сільськогосподарських підприємств.

Доходи від реалізації продукції виробництва – базова основа формування власних фінансових ресурсів. З початку нового століття помітна тенденція зростання валової доданої вартості, створеної в аграрному виробництві. За 2001-2010 рр. її розмір зріс у 2,7 рази і становив майже 80 млрд. грн. (у поточних цінах). Якісне наповнення цього зростання не адекватне фінансовим потребам аграрного сектору. По-перше, його темпи значно нижчі ніж в цілому по економіці держави в наслідок чого частка сектору за вказаний період знизилась з 16,3 до 8,2 %. По-друге, майже дві третини валової доданої вартості припадає на господарства населення, фінансові ресурси яких слабо включені в фінансово-кредитну систему держави.

В 2011 р. відбулося помітне зростання консолідованих фінансових результатів аграрного виробництва. Обсяг чистого прибутку зріс майже до 19 млрд. грн., а число збиткових господарств скоротилося в двічі.

Однак цього недостатньо для забезпечення навіть для поточних потреб. Щорічний дефіцит оборотних коштів у сільськогосподарському виробництві досягає 100 млрд. грн. Для інвестиційної діяльності потрібно близько 50 млрд. грн.

Розрахунки показують, що фінансування виробничої та інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств здійснюється на 75-80 % за рахунок власних джерел, на 6-9 % – фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів та на 10-15 % – кредитних ресурсів комерційних банків.

В ринкових умовах важливе місце в фінансовому забезпеченні інвестиційно-інноваційної діяльності належить фондовому ринку. Українські агрокомпанії мають позитивний досвід залучення капіталу шляхом IPO на біржах Варшави, Франкфурту, Лондону. На кінець 2010 р. найбільші агрохолдинги України мали ринкову капіталізацію 10,7 млрд. дол. США і залучили через біржі інвестицій в обсязі

2,7 млрд. дол. США.

Малі та середні сільськогосподарські підприємства не мають такої можливості через певні вимоги щодо використання цього джерела: проведення ринкової оцінки, проходження аудиту згідно з міжнародними стандартами, наявність прозорої управлінської структури, сумарна вартість акцій не менше 10 млн. євро.

Тому існує невідкладна потреба раціонального використання наявного потенціалу фінансування інноваційного розвитку аграрного виробництва.

У цьому контексті важливе значення має вибір адекватних методичних інструментів для оцінки перспектив реалізації інноваційних проєктів агроформувань та ефективності їх фінансування.

Оцінка доцільності та ефективності фінансування інноваційних проєктів повинна здійснюватися на усіх етапах життєвого циклу інноваційного продукту. Вважаємо, що важливе значення у вирішенні цього питання належить універсальності використовуваного для оцінки методичного інструментарію. При цьому, зважаючи на специфіку інноваційних проєктів, першочергова увага повинна зосереджуватися на питаннях адекватної оцінки вартості джерел фінансування і рівня фінансових ризиків, властивих конкретному нововведенню.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

*Білоусько В.С., к.е.н., професор,
Утенкова К.О., к.е.н., доцент,
Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва*

Інтеграція України у світову економіку зумовлює необхідність переходу до зрозумілих в усьому світі стандартів складання фінансової звітності. Обраний Україною курс на вступ до Європейського Союзу і членство у Світовій Організації Торгівлі буде сприяти подальшому залученню іноземних інвестицій, обсяги яких будуть залежати від прозорості вітчизняного бізнесу та зрозумілості показників, що його характеризуватимуть.